

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 297/2022-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Juraj Bizoň, LL.M., proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 15 C 135/2016-329 z 1. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. apríla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 15 C 135/2016-329 z 1. februára 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka ako predávajúca uzavrela s obchodnou spoločnosťou Poľnohospodárska pôda s. r. o. (ďalej len „PP“) 8. júla 2015 kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bol prevod vlastníckeho práva k špecifikovanej nehnuteľnosti s tým, že kúpna cena bola 576 eur (ďalej len „kúpna zmluva“). V konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 25 C 482/2015 sa sťažovateľka v procesnom postavení žalobkyne domáhala určenia vlastníctva k nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom kúpnej zmluvy (ďalej len „sporný pozemok“) z dôvodu jej namietanej absolútnej neplatnosti. Po začatí súdneho konania vedeného pod sp. zn. 25 C 482/2015

bol na základe protestu prokurátora zrušený vklad vlastníckeho práva spoločnosti PP k spornému pozemku, pričom ako vlastník sporného pozemku bola v katastri nehnuteľnosti opätovne evidovaná sťažovateľka.

3. V konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 15 C 135/2016 (ďalej aj „súdne konanie“) sa žalobkyňa – PP žalobou proti sťažovateľke ako žalovanej domáhala určenia vlastníctva k spornému pozemku. Zmenou petitu žaloby zo 6. decembra 2017 žalobkyňa žiadala, aby súd určil, že bola výlučným vlastníkom sporného pozemku, a to ku dňu vydania rozhodnutia Okresného úradu Nitra, odboru výstavby a bytovej politiky č. OU-NR-OVBP2-2016/03218553-5 z 18. augusta 2016 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odboru štátnej stavebnej správy č. 24929/2016/B624-SV/64203/To (spolu ďalej len „rozhodnutie o vyvlastnení“), keďže týmto rozhodnutím bolo určené, že sporný pozemok sa vyvlastňuje v prospech spoločnosti MH Invest s. r. o., pričom vyvlastňovacia náhrada 14 440 eur (určená na základe znaleckého posudku) bude uložená do úschovy súdu a vyplatená tomu, o kom bude v súdnom konaní právoplatne rozhodnuté, že bol v čase vydania rozhodnutia o vyvlastnení vlastníkom sporného pozemku.

4. Okresný súd rozsudkom č. k. 15 C 135/2016-214 z 19. apríla 2021 žalobu zamietol z dôvodu, že spoločnosť PP nijakým spôsobom nepreukázala vlastnícke právo k spornému pozemku ku dňu rozhodnutia o vyvlastnení, a priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Krajský súd v Nitre rozsudkom č. k. 6 Co/39/2021-280 z 24. septembra 2021 prvoinštančný rozsudok ako vecne správny potvrdil a priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, o ktorom ku dňu predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti dovolací súd nerozhodol.

5. Okresný súd uznesením č. k. 15 C 135/2016-300 z 12. februára 2020 priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov v sume 507,22 eur, pričom v odôvodnení uviedol, že hodnotou sporu je hodnota kúpnej zmluvy, a preto pri vyčíslení určil podľa § 10 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „vyhláška“) hodnotu tarify jedného úkonu právnej služby sumu 38,18, eur. Proti predmetnému uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť, v ktorej argumentovala, že predmetom sporu bolo určenie vlastníckeho práva k spornému pozemku, ktorého cena bola vyčíslená znaleckým posudkom, pričom suma vyvlastňovacej náhrady 14 440 eur bola uložená do úschovy súdu. Z uvedených dôvodov považuje sťažovateľka za nepochybné, že hodnotou sporu je hodnota sporného pozemku, ktorého cena bola stanovená znaleckým posudkom, a preto mal súd pri vyčíslení trov v zmysle § 10 ods. 1 vyhlášky určiť hodnotu tarify jedného úkonu právnej služby sumu 303,74 eur. Okresný súd II. výrokom napadnutého uznesenia sťažnosť sťažovateľky zamietol.

II. Argumentácia sťažovateľky

6. Proti napadnutému uzneseniu o zamietnutí sťažnosti podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že okresný súd bez riadneho odôvodnenia a v rozpore s logikou formalisticky rozhodol o tom, že hodnotou sporu nie je suma vyvlastňovacej náhrady, ktorá je predmetom súdneho konania, ale suma absolútne neplatnej kúpnej zmluvy.

7. Ak ústavný súd vo svojej stabilizovanej judikatúre vychádza z toho, že strany konania si musia pred začatím vedenia sporu predstaviť nákladovosť vedenia súdneho konania, pretože v opačnom prípade by mohla víťazná strana na trovách bezdôvodne profitovať, sťažovateľka uvádza, že jej od prvého dňa bolo jasné, čoho sa spoločnosť PP v konaní domáha. *„Od prvého dňa mala jasno o tom, že konanie sa vedie za účelom určenia, kto je oprávneným na vyplatenie vyvlastňovacej náhrady v sume 14.440 eur.“* Sťažovateľka zastáva názor, že ona sama i spoločnosť PP mali od začiatku konania preukázateľnú vedomosť o hodnote sporu, ktorou je hodnota vyvlastňovacej náhrady.

8. Sťažovateľka zastáva názor, že okresný súd vychádzal z nesprávnej úvahy o tom, čo je predmetom konania. Toto pochybenie spôsobilo, že sťažovateľke po 5-ročnom súdnom konaní bola priznaná výrazne nižšia náhrada trov konania, než na akú bola oprávnená. Pochybenie okresného súdu pri vydaní napadnutého rozhodnutia je podľa názoru sťažovateľky natoľko závažné, že popiera zmysel a účel jednotlivých ustanovení vyhlášky, predovšetkým však predstavuje porušenie jej základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie, že došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu o zamietnutí jej sťažnosti.

10. Ústavný súd poukazuje na to, že i keď sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhuje zrušenie celého napadnutého uznesenia okresného súdu, odôvodnenie jej ústavnej sťažnosti smeruje výlučne proti v poradí II. výroku napadnutého uznesenia, preto ústavný súd podrobil ústavnému prieskumu len túto jeho časť.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

11. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť

(m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08), a preto ich namietané porušenie možno preskúmavať spoločne.

12. Ústavný súd opakovane (z novšej judikatúry porov. medzi mnohými napr. II. ÚS 303/2017, II. ÚS 383/2017, II. ÚS 566/2018, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 105/2018, II. ÚS 178/2019) judikuje, že považuje rozhodovanie všeobecných súdov o trovách konania za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdnictva.

13. Ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novšej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 494/2018, II. ÚS 566/2018).

14. V súvislosti so sťažnostnou argumentáciou sťažovateľky poukazuje ústavný súd na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu, v ktorej uvádza:

„Za tarifnú hodnotu veci za účelom určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za poskytovanie právnych služieb je v tomto spore potrebné vychádzať z kúpnej ceny dohodnutej v kúpnej zmluve č. 30203/4695/2015/Lužianky/007/346l uzatvorenej medzi žalobcom a žalovaným. Podľa Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. I. ÚS 544/2019 zo dňa 28. 07. 2020, pri rozhodovaní súdu o výške trov konania súd vychádza z hodnoty nehnuteľnosti, ktorá bola dohodnutá v kúpnych zmluvách uzavretých medzi tými istými osoba (kupujúcimi a predávajúcimi) ako sú strany sporu. Na základe uvedeného, súd pri rozhodovaní o určení výšky tarifnej hodnoty jedného úkonu právnej služby určil správne ako základ kúpnu cenu z predmetu sporu uvedenú vo vyššie uvedenej kúpnej zmluve uzatvorenej medzi žalobcom a žalovanými (strany sporu), kde bola dohodnutá kúpna cena spornej nehnuteľnosti vo výške 576 eur. Preto vyšší súdny úradník v napadnutom rozhodnutí určil základnú sadzbu tarifnej odmeny za úkon právnej služby správne, vo výške 38,18 eur.“

15. Podľa § 10 ods. 2 vyhlášky ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu.

16. V súvislosti s argumentáciou uplatnenou sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti ústavný súd konštatuje, že kúpna zmluva uzatvorená medzi stranami sporu žalobcovi poskytovala z hľadiska

(vtedajšej) hodnoty predmetu sporu určitý návod na to, aby si mohol pred začatím súdneho sporu vytvoriť predstavu o nákladnosti vedenia sporu. Ústavný súd zdôrazňuje, že v čase podania žaloby o určenie vlastníctva k spornému pozemku, teda 17. marca 2016, žalobca nemohol vo vzťahu k nákladovosti vedenia súdneho konania vychádzať z hodnoty vyvlastňovacej náhrady, keďže tá bola zložená do úschovy pre (v budúcnosti určeného) vlastníka sporného pozemku až rozhodnutím o vyvlastnení z 18. augusta 2016. V okolnostiach posudzovanej veci je pritom irelevantné, že v konaní došlo neskôr (vzhlľadom na vyvlastnenie sporného pozemku) k zmene petitu žaloby, keďže z už citovaného ustanovenia vyhlášky vyplýva, že pre určenie tarifnej hodnoty je rozhodujúci okamih začatia poskytovania právnej služby, ktorý nastal nepochybne pred zmenou petitu žaloby.

17. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu ako celku dospel k presvedčeniu, že nevybočuje z aplikačnej praxe všeobecných súdov v súvislosti s rozhodovaním o sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania, nemožno mu pripísať charakter excesu, ktorý by v sebe zahŕňal črty svojvôle a je preto potrebné ho považovať za výraz autonómneho súdneho rozhodovania, do ktorého ústavný súd nemá dôvod v tomto prípade zasahovať.

18. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým uznesením okresného súdu a označeným základným právom podľa ústavy, listiny a právom podľa dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy:

19. V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy by bolo teda možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprosesných princíпов vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením (napr. II. ÚS 78/05, alebo IV. ÚS 326/07).

20. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, odmietol pri predbežnom prerokovaní aj túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

21. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu